

НОЋНИ ПАД

Над понорима ноћ влада.
Миљеник стварности стални,
сневач одједном пада
у сан вертикални.

Свет горе чува дах.
Кроз прозоре здан
сневач – зрели орах –
дражи гладни бездан.

Тело доле стреми.
С висинама у завади,
сневач, у падовима немим
за највишу страст ради.

Падови ужас и усхите носе.
Одбацујући земаљске зубље,
сневач, кроз космичке осе,
лети све дубље.

Сан је бескрај, у ствари.
На путу на ком не сме стати,
сневач, у љубавној јари
сједињује се с Непознатим.

НОЋНА ПЛОВИДБА

Пределима преплављеним
реком сна,
сневач, као дављеник,
плови ка тамном понору.

Са животињама распореним,
сневач, струјом ношен,
плови испод пипака – корења
ка каменитом просеку.

Кроз пећинске ходнике,
поред стена од црног стакла,
сневач плови ка дверима
царства мрака.

Сневач, жмурећи, плови
поред чамаца преминулих,
поред рушевина у павити,
поред гробаља и палата.

Поред шевара и коприва,
одазивајући се тамном зову,
сневач, далеко од места живих,
ка језгру тајне плови.

ЛЕТЊА ДЕЧЈА ПРИЧА

На брду-бриду седе деца у пожутелој трави.
Иза брида има
зид. Иза зида
расте врт, затим опет брдо-брид. Помаља главу
велики облак негде иза брида.

Иза облака већ почиње море.
Иза мора острва с плавим и ружичастим шумама има.
Иза шума расте стабло – горак корен.
Иза стабла седи чаробњак с нама у мислима.

Иза чаробњака отвара се врт са знаним видом.
Иза врта поново зид помаља главу.
Иза зида, опет, уздиже се брдо с бридом.
На бриду седе деца, газе жуту траву.

ЧУДОВИШТА

Топла и глатка, лепа и свирепа,
у сумрак из угла излазе чудовишта.
Као стара кадифа крзно им светлуца,
беоњача попут порцелана.

Блеште као какве отровне перле
канџе и крљушт, нокти и очњаци.
Заносе се и грче, повијају се и пузе
умиљата и опасна, чудовишта сумрака.

Напуштају своја легла у соби
где су непримећена преспавала дан.
Одвајају се од ствари бавно и нејасно
њихове кретње, густа преплитања.

Затамњују огледала, пузе по књигама,
оживљавају подмукло шаре ћилима.
Она су свуд наоколо, ужасна и привлачна,
па дете усхићено пружа руке к њима.

ДЕТИЊСТВО

Термометри, речници,
часовници који звоне,
седефне кутијице,
лутке и наранџе.

Стаклене флашице
са затвореним инсектима,
дирижабли, анђели,
ратлуци и носорози.

Улични продавци
шарених шећерлема,
острва с благом
и старе разгледнице.

Експедиције, папагаји,
свет заточен у стакленцу,
фењери од бундева,
шкољке и лептири.

Домороци и вулкани,
фијакери и слепи мишеви,
увече лампе испод вињаге
и рат – све ближи.

НАСЛУЋИВАЊЕ МОРА

Однекуд упорно мирише на сол
и небо се врх једне стране града шири.
Мрмљам: Хвар, Ла Валета, Лимасол.
Трепери магнетна казаљка и неће да се смири.

Њушим ваздух: то није јод
из апотека, ни воће јужно
из колонијала; то трули стари брод
на некој обали; љуска се и тужно

опада боја сува. Ниједно чуло не схвата:
откуд у ваздуху то клупче, то морско биље?
Стојим на тргу, а глас мора ме својата,
с даљине од сто једне морске миље.

ШТА ХТЕДЕ ПЕСНИК ОВОМ ПЕСМОМ ДА РЕЧЕ

Шта хтеде, у ствари, песник да рече?
Да песма није песма
него шума Да је лист папира муња
и да оловка на столу
постаје рудник угља
свако вече

Шта хтеде, у ствари, песник јуче?
Да вече није вече
него поплава у којој тону куће
Да су дућани гнезда
и да жена постаје птица
чим се свуче

Шта хтеде, у ствари, песник да рече?
да птица није птица
него цвет бачен у небо
Да је небо кап воде
и да је река животиња
што пузи уместо да тече

Шта хтеде, у ствари, песник да рече?
Да животиња није животиња
него облак који плови над морем
Да је море хоризонт који спава
и да може да га пробуди
само острво или глечер

Шта хтеде, у ствари, песник да рече?
Да глечер није глечер
него прозор који у васељену гледа
Да је васељена дете
а земља у његовим рукама
испуцао кестен на зимском жару печен

Шта хтеде, у ствари, песник за свет?
Да је кестен земља
Земља животиња Животиња кућа
Кућа Рудник Рудник оловка
Оловка реч а реч мудрац
коме значења излазе у сусрет

СЛОБОДА

Птица са пет крила која лети над измишљеном земљом
Дрво које путује незадовољно свим пољима која му се нуде
Вода која се пење ка свом извору
одлучна да иде још даље
Риба којој је додијало ћутање
и која учи говор статуа
Планина која се одриче своје тежине
насупротив пословица насупротив схватању нужности
Лептир који схвата да се управо превазилажењем нужности
стиже до слободе
и зато спаљује своја крила на пламену свеће
Растворљив споменик који је и поред тога изложен киши
Ноћ која жели да има најмање пет сунаца у својој соби
Цвет који се одриче плода
Песник који се одриче речи
али жели да сачува облик песме
Космонаут који излази из брода и креће у ништа
Камен који бачен с висине не жели да падне на земљу

ПОСТОЈАЊА

Ја постојим у љусци једног кристала
који сања десет милиона година да постане птица
Постојим у дубинама једног океана
који забрањује својим рибама да излазе на површину
да не би одали тајну коју чува цео свој век
Постојим у мирису једног цвета
који онима који га миришу
прича о животу који су живели пре рођења
Али овај који пише ово нисам ја:
има превише других људи
у овим речима које пише моја рука

ГРНЧАР И ГЛИНА

Богови још нису рођени.
У блату и шевару прежива Тијамат.
Левијатан и Бехемот ричу љуто.
Подземне силе лутају ослобођене
у горњем свету. Још не постоји пут
кроз масни муљ и мочвару
а на видуку још увек нема
оних који би могли туда да мину,
Али већ се нешто пресудно спрема.
Рацин¹ припрема своју глину.

Додир с блатом је додир с врхунском тајном.
Рукама које сањане облике памте
он меша, гњечи хаос; прсти му кроз магму рију.
Врач-грнчар вештином само њему знаном
ствара свет. Још се не зна за посуде: за тестију,
грне, бардак, и још нису исцеђена вина
која ће се у њих усути. Али потез је добио корен:
заједно с крвљу, убијеном змају истиче и силина.
Зна се шта је доле, а шта горе.
Рацин меси своју глину.

Елементи: најпре вода и земља, нужна спрега,
колико љубавне толико смртне коби,

¹ Мисли се на родоначелника савременог македонског песништва Косту Рацина, који потиче из грнчарске породице и сам се у младости бавио грнчарством. (Прим. њев.)

као у Енума елишу. Облик се испиљује из свог језгра.
Грчеви, напони, крик у земљиној утроби.
Потом – као трећи – ваздух се гласи:
у шупљини ће зазвонити као у тек изливеном звону.
На крају – четврти – ватра: крштење у понору црвену.
Облик је створен, хаос, као и тмина, гине.
Постоји сува земља, обриси копна су јасни.
Рацин пече свој суд од глине.
Opus magnum: из пепела, из nigrida
диже се усхит, степенице што воде горе.
Праматерија постаје мудра, иза зида
који затвара пут све се руши. То није грнчарска пећ
то је – видљиво и јасно – диван атанор.
Одступа подземље, мрак лежи срушен, већ
проговара свет. Споро, реч по реч,
говор попут грнета, попут тестије се рађа,
из сваког самогласника обликује се облина.
Дух је удахнут беживотној грађи.
Рацин ћути, прича причљива глина.

ОХРИД

Пејзаж прелази из жутог до изненађења,
из сна до благосиве боје камена
потамнелог од сунца. Немојте
стајати само тако ту
док ветар претвара мирис сувог биља
у песму цврчака. Девојке силазе
с брда носећи на главама велики
плави суд неба,
и то толико подсећа на неке старе приче,
али немојте само тако стајати ту
где испред језера чуче погрбљене куће
спорећи се с временом. Јасике су издужене
као заборављени свеци са жутиим круговима
од жита и сувих плодова, али немојте
само тако стајати ту
док се сунце поново заљубљује у кору бадема;
иначе ћете се скаменити и остати вечно
у том пејзажу од жутог и изненађења
као љубопитне лепотице
које су отвориле забрањене старе шкриње.

ГЕРОНТОКРАТИЈА

Вашљиви, млитави, балави,
врзмају се старци
по задњим двориштима палата
гунђајући себи у браду. Сву ноћ
читаху звезде и све унапред
знају. Жмиркају заслепљени
пролећним сјајем; бране се
успоменама, старудијама, детињаријама.
Кувају себи коприве и –
упавши са сатаром у кокошињац –
газе незграпно
по јајима
из којих би се можда сутра
испилио ратоборни млади петао.

ЈУЖНА ЗВЕЗДА

Где је тај крај то име које тражим стваран
та слика из детињства тај зид сав ишаран
тај траг та сенка та звезда
тај град којег нигде нема
та земља Алдебаран

Где је тај сан због свог сна немаран
тај пут тај знак од свог смисла варан
то море то лето то небо
та биљка што се крије у пепелу
та песма Алдебаран

Где је тај глас касно схваћен, готово нестваран
та ватра тај старац безмало до краја разочаран
тај ожиљак што је од рођења на нама
та боја та љубав та слика
та жена Алдебаран

Где је тај путник посвуда стран
тај корен тај талас од таласа гнан
та река тај путоказ та шума
та птица та стара
трострука истина троструко варљива Алдебаран

ЗВЕЗДАНИ ВОЋЊАЦИ

У сваком плоду скрива се звезда:
у шљивама, орасима, јабукама, малинама.
Скидајући љуску отварамо бездан
и у њему магму, хаос, свет у маглинама.

Зрели плодови искре сјајем непрестаним.
Семе унутра је језгро цвасти.
Цео космос виси о некој ниској грани;
воћке су планете, светлост – њихова сласт.

Тајни смисао у њима има своје светове.
Укус долази до циља као до планете брод.
Оно што желе да открију васионски летови
скривено је, у ствари, у садржају плода.

ИСТИНЕ

Нема друге истине кажу свештеници у храмовима
до оне записане у светим књигама
Нема других истина
кажу чиновници у здањима државне управе
до оних
које су садржане у законима и забранама
Нема других истина кажу трговци
до оних које казују
бројке у нашим рачунима
Сви имају своје истине: очеви војсковође
владари учитељи
Само један неми звездозналац
затворен у опсерваторији без улаза и излаза
зна да у поноћ компас показује други север
и да постоје тренуци када у клепсидрама
песак крене да тече увис

(Са македонској превео **Рисџо Василевски**)